

Faust Vrančić

TEMATSKI IZLET BRODOM

Faust Vrančić i Pirovac

— —
*Veze obitelji Draganić i Vrančić
i njihova kulturno-povijesna ostavština*

Spomenik Petru Jeronimu Draganiću Vrančiču (1738.-1821.),
rad akademskog kipara Zvonimira Kamenara,
Pirovac 2016.

Nakladnik:
Turistička zajednica općine Pirovac

Za nakladnika:
Igor Meić

Autor teksta u katalogu:
Mladen Urem

Urednik:
Igor Meić

Likovna i tehnička oprema:
Riddle Ride j.d.o.o., Zagreb

Tisak:
Riddle Ride j.d.o.o., Zagreb

Naklada:
1000 primjeraka

Pirovac, 2016.
Tiskano u Hrvatskoj

CIP-Katalogizacija u publikaciji
Znanstvena knjižnica Zadar

UDK 929.52 Draganić-Vrančić (497.5 Pirovac)(083.824)
930.85(497.5 Pirovac)(083.824)
929 Vrančić, F.

UREM, Mladen

Faust Vrančić i Pirovac : veze obitelji Draganić i Vrančić i njihova kulturno-povijesna ostavština / Mladen Urem. - Pirovac : Turistička zajednica općine, 2016. - 22 str. : ilustr. ; 21 cm

ISBN 978-953-59152-0-1

150321064

MLADEN UREM

FAUST VRANČIĆ I PIROVAC

*Veze obitelji Draganić i Vrančić
i njihova kulturno-povijesna ostavština*

TURISTIČKA ZAJEDNICA OPĆINE PIROVAC
PIROVAC 2016.

SADRŽAJ

Faust Vrančić i Pirovac.....	1
Oporuka.....	6
Obitelj Vrančić.....	7
Šubići - podjela na Draganiće i Zrinske.....	8
Nastanak prezimena Draganić Vrančić	8
Podjela Draganića Vrančića na dvije grane	10
Prvić i Pirovac.....	10
Povijesno-kulturna baština u Pirovcu.....	10
1. Projekt - Grobnica.....	11
2. Projekt - Knjižnica.....	11
3. Projekt - Arhivsko gradivo.....	12
Stari grad i palača obitelji Draganić Vrančić	12
Legenda.....	15
Stupovi javne rasvjete.....	15
1. Stup.....	15
2. Stup.....	16
3. Stup.....	17
Impressum.....	19

Faust Vrančić i Pirovac

Faust Vrančić (Šibenik, 1551. - Venecija, 1617.)

Izumitelj, polihistor, leksikograf, filozof i pjesnik, koji je stasao u renesansnom ozračju u kojem su stvarali europski velikani Tasso, Montaigne, Cervantes, Shakespeare i Giordano Bruno, dok su na njega utjecali Leonardo da Vinci, Galileo Galilei, Domenico Fontana, Ambrogio Mazenta i Jacopo de Strada. Njegovo znanstveno djelovanje nadogradilo je postignuća njegovih znamenitih šibenskih prethodnika – Jurja Šižgorića, Ivana Polikarpa Severitana i Antuna Vrančića. Historiografski, filozofski, hagiografski, pa i leksikografski dio opusa Fausta Vrančića zrcali njegov kršćanski duh, domoljublje i protuosmanlijsko opredjeljenje.

Iznimno bogata crkvena i politička karijera te nadasve plodan znanstveni i književni opus tog su šibenskog humanista sa zaslugom svrstali u red najistaknutijih hrvatskih renesansnih intelektualaca svjetskoga glasa koji i danas tvore jezgru hrvatske znanstvene i kulturne baštine.

Faust Vrančić, Homo Volans

Šibenik, gravura

Faust Vrančić je rođen 1551. u Šibeniku, u plemićkoj obitelji, od oca Mihovila i majke Katarine. Nakon školovanja u rodnom gradu Faust još kao dječak (oko 1561.) dospijeva pod okrilje svojega utjecajnog strica **Antuna Vrančića**, tada biskupa u Jegaru i savjetnika Ferdinanda I., koji mu omogućuje pohađanje škola u Požunu. Po svršetku studiranja Faust se nakratko vraća u Šibenik, a ubrzo opet odlazi u Požun k Antunu Vrančiću, koji umire 1573. Nakon stričeve smrti Faust odlazi u Rim, gdje 1. siječnja 1575. postaje članom Hrvatske bratovštine sv. Jeronima.

Iste godine dovršio je svoje prvo djelo *Vita Antonii Werantii...* – životopis Antuna Vrančića. Godine 1579. biskup István Fejerkövy postavlja ga za zapovjednika Veszpréma i upravitelja svih biskupskih imanja. Na toj se dužnosti Faust zadržao tek dvije godine, jer već 1581. postaje tajnikom na dvoru rimsko-njemačkog cara i hrvatsko-ugarskog kralja Rudolfa II. u Pragu, što će obilježiti veći

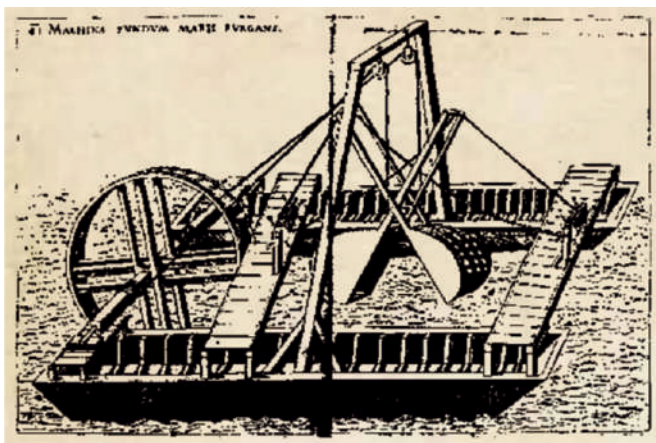
dio njegova života. U inspirativnom okruženju hradčanskog dvora, na kojem su djelovali znameniti europski umjetnici i znanstvenici, među kojima i astronom Johann Kepler, graditelj Jacopo de Strada, slikari Giuseppe Arcimboldo, Hans von Aachen, skladatelj Jakob Carniolus Gallus i mnogi drugi, Faust Vrančić je obogatio svoja znanja s područja graditeljstva i inovatorstva. O tome svjedoči čak 49 iznimnih graditeljskih projekata i tehničkih izuma kojima se Faust Vrančić proslavio diljem Europe.

Ilustracija

Godine 1594. napušta službu kraljeva savjetnika i dvor Rudolfa II. Već sljedeće godine (1595.) Faust u Veneciji objavljuje svoje prvo djelo, znameniti *Rječnik pet najuglednijih jezika* (Dictionarium quinque nobilissimarum Europae linguarum), kojim se proslavio kao leksikograf. Tijekom četiri godine nakon odlaska iz Praga živi u Šibeniku i Veneciji, a 1598. car Rudolf II. imenuje Fausta naslovnim biskupom Cszanáda, koji je u to doba pod Turcima.

Najvjerojatnije u razdoblju između 1598. i 1617. Faust dovršava opsežniji povijesni spis na latinskom, nikada objavljenu kompilaciju fragmenata iz djela antičkih pisaca o povijesti Ilirika – *Illyrica Historia, fragmenta ex variis historicis, cum Latinis, tum Graecis hinc inde collecta a Fausto Verancio Siceno, episcopo Chanadiensi*, njih 31 za koji se nagađa da bi mogao biti isto ono neobjavljeno povijesno djelo o Dalmaciji, koje je prema odredbi iz njegova kodicila imalo biti pohranjeno zajedno s njim u grob.

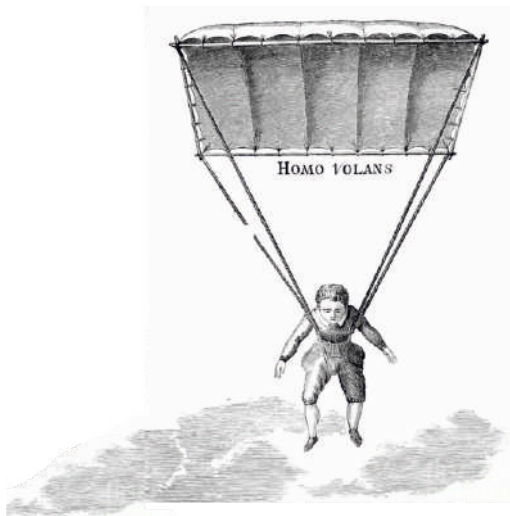
Naprava za čišćenje morskog dna

Vrančić je u svećeničku službu zaređen 1600, no od Rudolfa II. ipak prihvaća diplomatsku misiju te postaje kraljevskim tajnikom za Transilvaniju i Ugarsku. Navodno razočaran vlastitim diplomatskim neuspjesima zauvijek napušta politiku i praški dvor te 1605. pristupa crkvenom redu barnabita u Kongregaciji sv. Pavla u Rimu. Sljedeće godine (1606.) Faust u Veneciji objavljuje svoje jedino djelo na hrvatskom – zbirku svetačkih pripovjedaka *Život nekoliko izabranih divic*. U Rimu je Vrančić započeo rad na svojem najpoznatijem djelu s područja tehničkih znanosti *Machinae novae*, objavljenom 1615. ili 1616., pred sam kraj njegova života. U tom su djelu nabrojani svi najvažniji tehnički izumi Fausta Vrančića, od kojih je većina njegova izvorna zamisao, dok se pojedini zasnivaju na idejama i konstrukcijama drugih europskih izumitelja.

Memorijalni dom Faust Vrančić, Homo Volans

Njegov je vjerojatno najpoznatiji izum *homo volans* – konstrukcija padobrana – a nekima od njih Vrančić je potpomogao i regulaciju Tibera te izgradnju fontana u Veneciji.

Homo Volans

U posljednjim je godinama života Vrančić još uvijek bio plodan autor te je 1608. u Veneciji objavio djela *Logica suis ipsius instrumentis formata* i u Rimu 1610. *Ethica christiana*, koja su 1616. u Veneciji, neposredno prije Vrančićeve smrti, ponovno tiskana objedinjena u jedan svezak. Dvije i pol godine prije smrti, točnije 9. lipnja 1614., Faust je francuskom kralju Luju XIII. uputio molbu za dodjelu povlastice i prava na objavljivanje »knjige o strojevima«, koji je potom udovoljio njegovu zahtjevu. Četiri dana nakon što je sastavio *oporuku*, 16. lipnja 1615., Faust

Vrančić od toskanskog vojvode Cosima II. Medicija dobiva rješenje vezano uz tiskanje djela *Machinae novae*.

Oporuka

Oporuka Fausta Vrančića, uglednoga crkvenog velikodostojnika, po svojoj se primarnoj svrsi i obilježjima uklapa u kanone sastavljanja dalmatinskih srednjovjekovnih i renesansnih kršćanskih oporuka koji su se održali i početkom 17. stoljeća. S obzirom na diplomatsku strukturu, oporuka Fausta Vrančića posjeduje sva tri glavna dijela – protokol, korpus i eshatokol. U protokolu nalazimo samo invocaciju (*invocatio verbalis*) u obliku zaziva Oca, Sina i Duha Svetoga. U početnom dijelu korpusa, koji uz ostalo obično sadrži najvažnije podatke o društvenom položaju i funkciji oporučitelja u trenutku sastavljanja oporuke, zabilježena je titula naslovnog biskupa čanadskog te savjetnika i tajnika na dvoru cara Rudolfa II. – vladara koji je uvelike obilježio životni put Fausta Vrančića – a on mu je spomenom u svojoj posljednjoj volji s razlogom namijenio istaknuto mjesto. Oporuka Fausta Vrančića od 1743. - 1918. godine nalazila se u **Pirovcu** u obiteljskoj knjižnici obitelji Draganić.

Oporuka

Obitelj Vrančić

Staro su hrvatsko praplemstvo. Grb s ljiljanima su dobili od ugarsko-hrvatskog kralja Ladislava (1077.-1095.) i u Šibenik došli već kao plemići. Nazivali su se Wranijchijch, Wranchijch i Veranchijch, pa zatim talijanizirano Veranzio. Potječu od (“obiteljskog nestora”) Nikole (zvan „Cimador“), koji je, prema kronikama grada Šibenika postao građanin Šibenika 1360. godine. Obitelj je pripadala i bosanskom plemstvu. Ladislav I, sveti (1048.-1095.), brat kraljice Jelene Lijepe, žene hrvatskoga kralja Zvonimira, bio je ugarski kralj iz dinastije Arpadovića, dodijelio je obitelji 3 zlatna ljiljana u grbu.

U Šibeniku se po prvi put 1360. godine jedan Vrančić spominje u kronikama, kao građanin Šibenika i to je Nikola, zvan Cimador. Njegov sin Zuanne (Ivan, Giovanni) primljen je 1444. godine u vijeće plemića grada Šibenika. Crkveni prelat Antun Vrančić (1504. – 1573.), služio je tijekom XVI. stoljeća kralja Ivana Zapolju, Cara Maksimilijana II., Cara Rudolfa II., kao diplomat u Turskoj, Francuskoj i Engleskoj, kao državnik (carski kancelar) i konačno nadbiskup, kardinal, primat i podkralj Mađarske.

Grb obitelji Vrančić

Može se postaviti pitanje da li Vrančići potječu iz mjesta Vrana na Vranskom jezeru, koje se nalazi u neposrednoj blizini Pirovca (cca 2 kilometra) i desetak kilometara od otoka Prvića, koji je sjedište Vrančića posljednjih više od pola tisuljeća!?

Šubići - podjela na Draganiće i Zrinjske

Obitelj Draganić predstavlja jednu granu knezova Šubića iz Bribira, čiji je pripadnik Dragan ili Dragoje Šubić (sin Goluba i unuk Vuka Šubića) dolaskom u Šibenik u 14. stoljeću osnovao granu Draganića. Kako se jedna druga grana Šubića preselila u Zrinj, te su postali Zrinjski; tako su dolaskom pripadnika iste obitelji u Šibenik postali Draganići. Pirovac je u biti bio njihov posjed, polazište, ladanjsko mjesto iz kojeg su upravljali poslovima i posjedima u Šibeniku, Prviću, Skradinu, Zadru, Veneciji i drugdje.

Grb obitelji Šubić

Nastanak prezimena Draganić Vrančić

O nastanku spojene obitelji Draganić Vrančić, povijesna istraživanja, pronađeni vjenčani list, te sačuvani ugovor, govore da su grof dr. Frane Draganić Vrančić (1711-1799) i grofica Margarita Vrančić (posljednja pripadnica obitelji Vrančić) nakon njihova vjenčanja (1737.) sklopili ugovor po kojem se nakon smrti Margaritinog oca, grofa Antona Vrančića,

Grb obitelji Draganić Vrančić

a to se dogodilo 1743. godine, njih dvoje, uključujući i sve potomke dobijaju prezime Draganić Vrančić (tal. Draganich Veranzio). Nestor zajedničke obitelji je grof dr. Frane Draganić Vrančić (Conte Dott. Francesco Draganich-Veranzio), padovanski student, doktor obaju prava, dugogodišnji odvjetnik u Veneciji i Šibeniku, šibenski i skradinski veleposjednik i jedini gospodar Zlosela (Pirovca). Grof dr. Frane Draganić Vrančić (1711.-1799.) i grofica Margarita Vrančić nose oboje, nakon njihovog vjenčanja (1737.) i nakon smrti Margaritinog oca, grofa Antona Vrančića, 1743. godine, a tako i njihovi potomci, prezime Draganić-Vrančić (tal. Draganich-Veranzio). Frane i Margarita imali su 6 sinova, od kojih je samo jedan, Nikola Mihael, (Nicolo'-Michele), imao potomke.

Osnivač loze Draganić-Vrančić je dakle Dr. Frane Draganić (1711. – 1799.) koji je, 1737. godine, oženio posljednju pripadnicu obitelji Vrančić, Margaritu Vrančić (1715. - 1776.). U tome je braku rođeno devetero djece od kojih se značajem istaknuo najstariji Petar Jeronim (1738. – 1821.).

Podjela Draganića Vrančića na dvije grane

Prvić i Pirovac

Nakon smrti grofa i svećenika Petra Jeronima Draganića Vrančića gospodara svih imanja, sudskom nagodbom, zbog nezadovoljstva nasljednika, obitelj je 1821. godine podijeljena, te su se formirale dvije grane obitelji; Šibensko-pirovačka (po mjestu Pirovac) i Šibensko-prvićka (po posjedu na otoku Prviću).

Povijesno-kulturna baština u Pirovcu

Odlukom grofice Vesne Draganić Vrančić Vrus iz Opatije u dogovoru s Državnim arhivom u Rijeci je 11. ožujka 2010. godine održana donatorska konferencija na kojoj je gospođa poklonila arhiv plemenite obitelji Draganić Vrančić iz Pirovca iz razdoblja od 16. do 20. stoljeća Državnom arhivu u Rijeci. Radilo se o realizaciji tri projekta:

Sarkofag obitelji Draganić Vrančić

1. projekt – Grobnica

Prvi predstavlja želju gospođe Draganić da se obiteljska grobnica u Pirovcu, a u kojoj je smješten gotički sarkofag iz 1447, rad Jurja Dalmatinca, koji je taj sarkofag napravio za njihovog pretka Stjepana Draganića, stavi pod kontinuiranu skrb Općine Pirovac. Na groblju Sv. Jurja u Pirovcu se nalazi grobnica obitelji Draganić Vrančić u kojoj je smješten gotički sarkofag s reljefnim prikazom Majke Božje s Djetetom među anđelima, što su ga 1447. prema nacrtu Jurja Dalmatinca (Zadar, početak XV. stoljeća – Šibenik 1473/75.) izradili majstori Andrija Budičić i Lorenzo Pincino. Radi se o djelu neprocjenjive vrijednosti koje po značaju i vrhunskoj umjetničkoj izvedbi ulazi među najznačajnije kulturne spomenike na području Hrvatske. Nikola Draganić, šibenski rektor 1442. i odvjetnik, sudski pomiritelj, sudac Velikog dvora, ispitivač dokumenata, koji je zajedno s bratom Stjepanom Draganićem sklopio 1447. ugovor s klesarima Budičićem i Pincinom da će isklesati prema nacrtu i uputama Jurja Dalmatinca sarkofag s reljefom Bogorodice s djetetom između dva anđela za crkvu Sv. Frane u Šibeniku. Sarkofag je poslije prenesen u kapelu obitelji Draganić Vrančić u Pirovcu. Nikolin sin Petar Draganić je kupnjom Zlosela između 1503. i 1506, i velikog dijela okolice od grofovske obitelji Mišić, te gradnjom zidova i gradnjom crkve postao nasljednim grofom.

2. projekt – Knjižnica

Drugi je projekt poklon obiteljske knjižnice plemićke obitelji Draganić Vrančić koja broji 339 knjiga vrlo starih naslova tiskanih od početka 16. stoljeća do početka 20. stoljeća

Rječnik

Općini Pirovac za Narodnu knjižnicu i čitaonicu u Pirovcu, koja je u osnivanju. Riječ je o obiteljskoj knjižnici Draganića koja je nastala u Pirovcu 1505. godine gdje je postojala sve do kraja Prvog svjetskog rata. Po iseljenju obitelji u Zagreb, knjižnica je otputovala s njima i kasnije prešla u Karlovac (gdje je u jednoj poplavi između dva svjetska rata jako stradala, te su brojne knjige nepovratno uništene) i potom je nakon 1945. stigla u Opatiju gdje je bila u obiteljskom vlasništvu, a nakon potpisivanja darovnice je prenesena u Pirovac. Gospođa Vesna Draganić i njezin suprug dr. sc. Duško Vrus sačuvali su i jedan od najstarijih naslova te knjižnice koji je tiskan 1556. godine s potpisom Karla Vrančića (1609. - 1689.), sina Kazimira Vrančića, koji je bio brat čuvenog hrvatskog polihistora leksikografa i izumitelja Fausta Vrančića (1551. – 1617.). U Pirovcu su stoljećima pripadnici obitelji Draganić Vrančić knjižnicu čuvali i popunjavali i ona se vratila kući u Pirovac, gdje je nastala, kao znak kontinuiteta kojim se malo koji grad, mjesto ili knjižnica u Hrvatskoj mogu pohvaliti.

3. projekt – Arhivsko gradivo

I treći je projekt, poklon cjelokupnog sačuvanog obiteljskog arhivskog gradiva Državnom arhivu u Rijeci.

Stari grad i palača obitelji Draganić-Vrančić

Današnji najstariji dio Pirovca, opasan zidinama, nekada je bio otočić, nekoliko desetaka metara od kopna, što se dobro vidi na katastarskoj karti iz 1807. godine. Vremenom je nasipavan, tako da stara jezgra danas predstavlja dio

Ruševine utvrde Vrana

poluotok. U starom naselju nalazi se renesansna palača obitelji Draganić - Vrančić (16. stoljeće) koja je pak izgrađena na mjestu jedne starije palače, vjerojatno one obitelji plemenitih Mišića s kojima su bili rodbinski povezani i koja je prije njih vladala Pirovcem.

Pirovac se do 1930. zvao Zlosela / Slosella / Zlosella / Sloßeln / Izlusel - turski naziv mjesta / Bösendorf - austrijski naziv mjesta. Prvi spomen Pirovca kao Sloßeln/Slosella se veže u vrijeme križarskih ratova kada je u blizini Pirovca, na Vranskom jezeru, postojalo jako uporište vitezova templara i ivanovaca, a tim putem uz obalu su se tisuće i tisuće vitezova avanturista iz cijele Europe spuštale (što pješice, što na konjima)

u Svetu zemlju. Dakle, na kartama iz vremena 16. i 17. stoljeća (postoje uglavnom njemačke i talijanske jezične varijante) Pirovac se označava kao Sloßeln, Sloslein što na njemačkom znači inačicu umanjenice od Dvorac, Dvorci, Dvorčići kojih inače ima puno u okolici Pirovca, a i Pirovac je bio svojevrsna "utvrda/dvorac na moru" za križare s Vranskog jezera. Kako je Pirovac bio na području starohrvatske župe Luka i bio zvan „dvorčićem“ možda je bio i ljetna rezidencija nekog od hrvatskih vladara minulih stoljeća!? I grofovi Mišići, kao i Draganići predstavljaju grane velikaša Šubića, hrvatskih vladara.

Sam naziv Sloslein/Sloßeln u slavenskoj varijanti je vjerojatno vremenom pučkom eimologijom evoluirao u Slosel - Zlosela.

Palača obitelji Draganić Vrančić

Dakle, vitezovi templari s Vranskog jezera bili su uglavnom Hrvati, Nijemci, Mađari i Talijani. Međutim, ne isključujemo mogućnost da je na prvobitno označen lokalitet kao Sloslein, pučkom logikom postalo Sloselo/Zloselo. To, pak dakako nikako ne znači da je taj dio Hrvatske bio pod germanskim utjecajem, može značiti samo jedno germansko-templarsko (kartografsko!) imenovanje lokaliteta (s pozicije Vranskog priorata) koje se prilagođava značenjski bliskom dominantnom hrvatskom jeziku u obliku Zlosela, i reklo bi se, ništa više. Također u Pirovačkom zaljevu, ispred samog mjesta nalazi se otočić Sustipanac, kojeg mještani stoljećima zovu Mojster. Ime Mojster povezuje se s magister (poglavar templarske pokrajine). I zaista, preko puta Sustipanca, uz obalu postoji lokalitet Porat na kojemu nema nikakvih ostataka naselja, međutim ime lokaliteta upućuje na postojanje luke o kojoj su pisali povjesničari, pretpostavljajući da je na tom području morala postojati, za prihvata robe koja je dolazila morskim putem i potom se vozila preko uskog kopna i jezerom do templarske utvrde na Vrani.

Otok Sustipanac

Legenda

Prema legendi, kapetan Urem (pogledaj na www.pirovac.hr radi se o obitelji koja je od XVI. do XVIII. stoljeća davala nasljedne kapetane Pirovca i zapovjednike obrane od Osmanlijskog osvajača) za turske opsade Pirovca, polijevao ih je vrelin uljem sa zidina, pa su bježeći s poprišta bitke poraženi janjičari vikali; "zlo selo, zli ljudi" i navodno je tako Pirovac dobio svoje ime Zlosela, koje je onda 1930. godine promijenjeno u Pirovac. Ipak radi se samo o legendi jer se Sloslein/Zlosela/Pirovac spominje već 1298 godine pri osnivanju Šibenske biskupije, daleko prije dolaska Osmanlija.

Stupovi javne rasvjete (nalaze se na rivi starog grada)

1. Stup:

**"EX ALTO OMNIA"/"S VISINA SVE (DOLAZI)":
moto je kardinala i podkralja Ugarske Antuna Vrančića
čiji su nasljednici i rodbina živjeli u Pirovcu.**

Antun Vrančić (1504. – 1573.) bio je hrvatski crkveni prelat, državnik, potkralj Ugarske, diplomat i pisac. Kao mlad otputovao je u Ugarsku gdje su se za njegovu naobrazbu brinuli znameniti biskup i hrvatski ban (rođak po majčinoj strani) Petar Berislavić, nakon čije će smrti prijeći u krug oko hrvatsko-ugarskog kralja Ivana Zapolje (1487.–1540.), koji ga šalje na studij u Padovu, Beč i Krakov i ujak po majci Ivan Statilić (1472.–1542.) koji je bio tajnik hrvatsko-ugarskog kralja

Stup javne rasvjete

Ljudevita II. Jagelovića (1506. – 1526.). Desetljećima je obavljao važne diplomatske poslove u vodećim europskim državama, da bi kasnije, 1549. prešao u službu rimsko-njemačkoga cara i kralja Češke, Ugarske i Hrvatske, Ferdinanda I. (1503.-1564.). Nekoliko godina kasnije, 1553. - 1557. bio je kraljev pregovarač u Carigradu. Postigao je najviši, kraljevski rang plemstva. Njegove zapise objavio je Alberto Fortis u Putu po Dalmaciji, 1774. Kasnije postaje pečuški i jegarski biskup, ostrogonski nadbiskup, primas Ugarske i kardinal. Dopisivao se s najznačajnijim europskim humanistima kao što su Paleario, Giovio, Melanchton, Zrinski i drugi. Svestran književni djelatnik, autor putopisa po istočnoeuropskim zemljama, pjesnik latinist, arheolog i biograf. Zanimljivo je da se u dokumentima o Antunu Vrančiću, pohranjenim u Austrijskom državnom arhivu, može pronaći rodbinska veza između Antuna Vrančića i ugarskoga kralja Matijaša Korvina (1443.-1490.) čiju je srebrninu posjedovao Vrančić. Tu je srebrninu kasnije Vrančić poklonio caru Maksimilijanu II. Antun Vrančić je svakako jedna od najznačajnijih hrvatskih povijesnih osoba svih vremena.

2. Stup:

**"NON NOBIS, NON NOBIS,
DOMINE, SED NOMINI TUA
DA GLORIAM"/"NE U NAŠU,
VEĆ U TVOJU SLAVU
GOSPODINE":**

**glavni je moto templarskog
(viteško-religijskog) reda koji
je u Pirovcu imao jedno od
svojih uporišta.**

Petar Jeronim Draganić Vrančić

3. Stup:

"NAČIN ZA ODAGNATI I POTPUNO IZBJEĆI ŽALOSNE PLODOVE GLADI!":

Naslov otvorenog pisma providura Dalmacije Vicenza Dandola u Kraglskom Dalmatinu 1807. kojim se odaje priznanje gospodaru Pirovca, grofu Petru Jeronimu Draganiću Vrančiću (1738-1821) što je unaprijedio uzgoj maslina i krumpira spasivši time Dalmaciju od gladi.

Opat dr. Petar Jeronim Draganić-Vrančić (1738. – 1821.), koji je studirao pravo u Padovi 1756-58. i tamo kao član Academie de' Ricoverati stekao mnogo prijatelja među kojima su bili talijanski pisac i prevoditelj Melchior Cesarotti te biolog i putopisac, autor čuvene knjige Put po Dalmaciji Alberto Fortis, koji će ga na svom putu po Dalmaciji i posjetiti u Pirovcu, grof Ivan Luka Garagnin, iz Trogira, s kojim se dopisivao i mnogi drugi intelektualci toga doba. Bavio se književnim radom ali i poljoprivredom, naročito poboljšanjem uzgoja maslina i krumpira.

Živio je na obiteljskom posjedu u Pirovcu (tada Zloselima), a da je bio uspješan u poljoprivrednim aktivnostima svjedoči i nekoliko izvora. Prvo je pismo dvorskoga komesara u Dalmaciji Petra Goëssa (1804.) o uzgoju maslina, u čemu je Jeronim imao zapaženih rezultata (objavio Vincenzo Miagostovich s pismima Goëssa 1803. i guvernera Dalmacije T. Bradyja 1805. o pomoći koju je pružio stanovnicima na svom području u doba gladi 1802/03). Drugo je otvoreno pismo koje je generalni providur Dalmacije

Novi strojevi

Vicenzo Dandolo uputio listu Kragliski Dalmatin (Zadar, 1807, 17. I) o koristi uzgoja krumpira s molbom da pomogne uzgoj toga povrća u Dalmaciji (Visko Dandolo gospodinu opatu Jeronimu Draganichiu: Način za odminiti, i joschie posve odbignuti xalosne plode od glaada). Dandolo ga je 1807. imenovao nadzornikom bogoštovlja.

Zanimao se i za prirodne znanosti, pa je s talijanskim geologom i profesorom mineralogije u Padovi Giovannijem Arduinom objavio rad Memoria ed analisi di una nuova sorgente d'acqua scoperta in Dalmazia nell colle di Machirina, presso Sebenico (Nuovo giornale d'Italia, 1795, 4).

Pratio je i razvoj filozofske misli svojega doba i bio dobar poznavalac djela Voltairea i J. J. Rousseaua. Dopisivao se i prijateljevao s piscem i prevoditeljem Antom Marinovićem a komentirao ih je i analizirao Nicola Tommaseo u: Memorie poetiche..., Venezia 1838. Originalni portret (Petra Jeronima) je u posjedu Tomislava Wrussa sina grofice Vesne Draganić-Vrančić Vrus. Zastupljen je u Hrvatskom biografskom leksikonu (Zagreb 1993, sv. 3, str. 544).

Antun Vrančić

ISBN 150-321-064-2

4 1555436 1775245